

Bejegening van jongeren tussen de 12 en 15 jaar uit een overlastgevende jeugdgroep in de gemeente Amersfoort

Bejegening van jongeren tussen de 12 en 15 jaar uit een overlastgevende jeugdgroep in de gemeente Amersfoort

Bejegening door wijkagenten, surveillance-agenten, straatcoaches en generalisten uit het wijkteam

Premasterthesis Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken (200600042)

Universiteit Utrecht

Studenten: Willemijn van Essen 5628911

Berdien van Wezel 3804119

Begeleider: Dr. C. Baerveldt

Datum: 22 juni 2015

Samenvatting

Achtergrond: Jongeren uit problematische jeugdgroepen veroorzaken door hun externaliserende en delinquente gedrag overlast binnen gemeentes. Een eenduidige aanpak van problematische jeugdgroepen door de betrokken disciplines is van belang. **Doel:** In dit onderzoek wordt gekeken naar de bejegening van jongeren tussen de 12 en 15 jaar uit een overlastgevende jeugdgroep in de gemeente Amersfoort. Allereerst is de vraag hoe de bejegening van deze doelgroep eruit ziet en in hoeverre deze discipline-afhankelijk of -overstijgend is. Er is gekeken naar drie vormen van bejegening: repressief, hulpverlenend en faciliterend. Daarnaast zijn de onderliggende motieven over de aard van de bejegening van de betrokken disciplines onderzocht. **Methode:** Door middel van 12 halfopen interviews met de betrokken disciplines - wijkagenten, straatcoaches, surveillance-agenten en generalisten vanuit de wijkteams - is er gezocht naar een antwoord op de onderzoeksvragen. **Resultaten:** Alle vier de onderzochte disciplines passen een repressieve, hulpverlenende en faciliterende bejegening toe. De faciliterend bejegening komt daarbij het meest naar voren bij alle disciplines. Dit houdt in dat ze jongeren inzicht geven in hun eigen gedrag, grenzen aangeven en faciliteren. Dit doen ze allen door gesprekken aan te gaan. De motieven voor het voeren van deze gesprekken zijn verschillend per discipline. **Conclusie:** De vier disciplines bejegenen discipline-overstijgend. Alle disciplines bejegenen de jongeren met name faciliterend, in deze bejegening zijn accentverschillen aanwezig. De motieven voor het handelen zijn discipline-afhankelijk.

Inleiding

Jeugdgroepen die problematisch gedrag vertonen en zich veelal op straat begeven kunnen als overlastgevend worden ervaren. Ze zijn daarmee van invloed op het veiligheidsgevoel van de burger (Ministerie van Justitie, 2010). Dit problematische gedrag loopt uiteen van hinderlijk tot crimineel (Beke & van Wijk, 2001). Hinderlijk gedrag is een verzamelnaam voor gedragingen die niet direct strafbaar zijn, maar door hun buitensporige karakter wel voor de nodige overlast zorgen in de directe omgeving. Crimineel gedrag bestaat uit gedrag wat direct strafbaar is (Beke, van Wijk, & Ferwerda, 2006). Uit onderzoek blijkt dat een groot deel van dit gedrag onder de jeugd wordt gepleegd in groepsverband of ontstaat door groepsprocessen (Ferwerda & van Ham, 2010). Het belang van aandacht voor problematische jeugdgroepen, welke onderverdeeld zijn in crimineel, overlastgevend of hinderlijk, is daardoor groot (Beke & van Wijk, 2001). In dit onderzoek wordt gekeken naar overlastgevende jeugdgroepen, in de literatuursectie wordt hier verder op ingegaan.

De gemeente Amersfoort behoorde in 2009 met 21 geregistreerde problematische jeugdgroepen tot één van de gemeentes binnen Nederland met de meeste overlast door jeugdgroepen. In Bijlage 1 is een schematisch overzicht van het aantal problematische jeugdgroepen in de gemeente Amersfoort van 2009 tot 2014 te vinden. Naar voren komt dat het aantal geregistreerde problematische jeugdgroepen in de gemeente Amersfoort in 2014 is teruggedrongen naar drie problematische jeugdgroepen. Hieronder vallen twee overlastgevende jeugdgroepen en één criminele jeugdgroep. De uitvoering van verschillende programma's en interventies binnen de gemeente heeft bijgedragen aan het terugdringen van deze groepen (Gemeente Amersfoort, 2014). De start van het straatcoachproject in 2010 (Gemeente Amersfoort, 2012) en het gebruik van Jongeren In Kaart (JIK) in 2001, waarmee problematische jeugdgroepen in beeld worden gebracht, zijn voorbeelden hiervan (Gemeente Amersfoort, 2014).

Ondanks de afname van problematische jeugdgroepen, mede door de inzet van programma's en interventies, blijft de aanpak en aandacht voor deze doelgroep van belang in de gemeente Amersfoort. Dit blijkt uit de kernboodschap van een raadsbrief van de gemeente Amersfoort uit 2014:

“De afgelopen jaren heeft er een sterke daling plaatsgevonden van het aantal problematische jeugdgroepen in Amersfoort. In 2009 waren dit er nog 21, nu zijn dit er nog 3. In 2014 is het aantal afgenomen met 4 jeugdgroepen (van 7 naar 3). Ondanks dit gegeven blijft het belangrijk dat wij jeugdgroepen monitoren. Voorkomen moet worden dat als gevolg van een verslapping van aandacht overlastproblemen weer terugkomen”(Gemeente Amersfoort,

2014)

De vele aandacht, programma's en interventies maakt dat problematische jeugdgroepen in aanraking komen met een diversiteit aan disciplines. Uit onderzoek blijkt dat het door deze diversiteit aan disciplines vaak ontbreekt aan een eenduidige bejegening. Een eenduidige bejegening draagt bij aan de effectiviteit van de aanpak van problematische jeugdgroepen (Van Burik, Hoogeveen, De Jong, Vogelvang, Addink, & Steege, 2013). De samenwerking van de verschillende disciplines is daardoor van essentieel belang (Ministerie van Justitie, 2010). Onderzoek naar de bejegening vanuit de betrokken disciplines in de gemeente Amersfoort is mogelijk verhelderend in de gang van zaken rondom de aanpak van de problematische jeugdgroepen binnen deze gemeente. De volgende vragen staan daarom centraal in dit onderzoek:

- Hoe ziet de bejegening er uit van jongeren tussen de 12 en 15 jaar uit een overlastgevende jeugdgroep die probleemgedrag vertonen in de gemeente Amersfoort en in hoeverre is die discipline-afhankelijk of discipline-overstijgend?
- Welke motieven geven de betrokken disciplines voor beslissingen over de aard van de bejegening?

Literatuur

Problematische jeugdgroepen

Problematische jeugdgroepen vormen een maatschappelijk probleem vanwege hun overlastgevende karakter in de openbare ruimte. In de literatuur is mede daardoor veel aandacht voor problematische jeugdgroepen en hun overlastgevende gedrag. Esbensen, Winfree, He, & Taylor (2001) geven aan dat er weinig eenduidigheid is wat betreft de definitie van deze doelgroep. Zo wordt er bijvoorbeeld gesproken over hangjongeren en straatbendes. Dit maakt het lastig de omvang en aard van de problematische jeugdgroepen te bepalen. Een eenduidige definitie die zorgt voor een benaming en duidelijke beschrijving van kenmerken van deze groep lijkt noodzakelijk. Dit om maatwerk te kunnen leveren in de aanpak van de overlast van deze doelgroep en inzichtelijk te maken welke problemen er spelen (van Wijk, Ham, & Ferwerda, 2010).

In alle Nederlandse gemeenten wordt daarom dezelfde 'shortlist' methode van Beke gebruikt om problematische jeugdgroepen te definiëren en analyseren. Deze methode scoort jeugdgroepen op 5 leefgebieden: school, arbeid, alcohol- & middelengebruik, politie- & justitiecontact en delinquent gedrag. Op basis van deze gegevens en informatie over de plek(ken) waar de groep zich begeeft, de samenstelling van de groep, de dagelijkse

activiteiten van de groepsleden, de riskante gewoonten en recent delinquent gedrag worden zij geclassificeerd als hinderlijk, overlastgevend of crimineel (Ferwerda & van Ham, 2010). In dit onderzoek wordt gekeken naar de overlastgevende jeugdgroepen.

Overlastgevende jeugdgroepen

Een overlastgevende jeugdgroep is een groep jongeren die zich kenmerkt door (vaak) een antisociale houding (Beke & van Wijk, 2001). Dit uit zich in het bewust vertonen van overlastgevend gedrag. Het overlastgevende gedrag kan variëren van hinderlijk tot delinquent en speelt zich in groepsverband in de openbare ruimte af. Voorbeelden hiervan zijn het intimideren van omstanders, provocerend aanwezig zijn, het vernielen van een bushokje en het gebruik van drugs en/of drank in de openbare ruimte. Deze groep heeft een vaste kern en een sterk wisselende aanhang. De leeftijd van de jongeren ligt tussen de 13 en 18 jaar oud (Beke, Bervoets, & Ferwerda, 2013). Wanneer jongeren zich begeven in een overlastgevende groep is dit meestal van tijdelijke aard. De leeftijd van de jongeren lijkt hierbij een grote rol te spelen, het merendeel van de jongeren bevindt zich in de adolescentie (Beke, van Wijk, & Ferwerda, 2006).

Adolescenten zijn jongeren die zich bevinden in de overgangperiode van de kindertijd naar de volwassenheid. Zij zijn gemiddeld 12 tot en met 19 jaar oud (Grusec & Hastings, 2014; Najman, Hayatbakhsh, McGee, Bor, O'Callaghan, & William, 2009). Deze periode is opgedeeld in de vroege adolescentie (12-15 jaar) en de late adolescentie (16-19 jaar). In dit onderzoek wordt gekeken naar jongeren in de vroege adolescentie. Volgens onderzoek begint het delinquent gedrag onder jongeren namelijk in de vroege adolescentie (Landsheer & van Dijkum, 2005; Farrington, 2005).

Oorzaken van delinquent gedrag bij adolescenten

De adolescentie is een periode waarin in relatief korte tijd zowel fysieke als gedragsmatige veranderingen plaatsvinden (Custers & Engels, 2003). Deze periode kenmerkt zich door de nadruk die ligt op exploratie. Hierbij worden grenzen opgezocht zowel binnen als buiten het gezin (Luijpers, 2003). Door het grensoverschrijdende gedrag is er gedurende deze ontwikkelingsperiode een (tijdelijke) toename te zien van externaliserend probleemgedrag (Grusec & Hasting, 2007). Onder externaliserend probleemgedrag vallen gedragingen als vechten, ongehoorzaamheid, delinquent gedrag, drugsgebruik, drankgebruik en schoolverzuim (Overbeek, Vollebergh, Meeus, Engels, & Luijpers, 2001; Wicks-Nelson & Israel, 2003). De toename van externaliserend probleemgedrag oplopend tot delinquent gedrag kan gezien worden als een normale en passende ontwikkeling tijdens de adolescentie en is daardoor van tijdelijke aard. Bij slechts vijf procent van de adolescenten is dit gedrag

van blijvende aard (Moffitt, 1993). Moffitt (1993) spreekt van een tweedeling wat betreft de jongeren die delinquent gedrag vertonen, namelijk de life-course persistent groep en de adolescence-limited groep. De verschillen liggen met name in de aanvangsleeftijd, duur, soort en oorzaken van delinquent gedrag bij de jongeren. Life-course persistent delinquenten vertonen van jongs af aan externaliserend probleemgedrag, wat voorspellend is voor de ontwikkeling van ernstig delinquent gedrag gedurende de adolescentie en volwassenheid. De oorzaken hiervan liggen in de persoonlijke eigenschappen, zoals een laag IQ en het hebben van een impulsief karakter (Moffitt, 1993). Daarbij is bij deze zogenaamde ‘vroeg starters’ vaak een combinatie van risicofactoren aanwezig, zoals het hebben van een moeilijker temperament, een opvoeding die gebreken laat zien en genetische factoren. Zo zouden ‘vroeg starters’ minder gevoelig zijn voor stress en minder snel schrikken (Prinzie, 2007). Bij de adolescence-limited groep zijn delinquente gedragingen enkel te zien in de adolescentie. Vanaf de leeftijd van 18 jaar neemt dit gedrag af en is daarmee van tijdelijke aard. Volgens Moffitt (1993) komt dit tijdelijke delinquente gedrag voort uit de zogenaamde ‘maturity gap’, waarmee het verschil tussen de biologische leeftijd en de sociale leeftijd van jongeren bedoeld wordt. Jongeren zouden delinquent gedrag vertonen met het idee zo een meer volwassen status aan te nemen en een brug te slaan tussen het gat van de biologische en sociale leeftijd (Moffitt, 1993).

Daarnaast wordt de adolescentie ook wel omschreven als een periode waarin sprake is van een verhoogde kwetsbaarheid, voortkomend uit de ontwikkelingsfase/overgangsfase waarin de hersenen van de jongeren zich bevinden. Hierdoor heeft een adolescent gedurende deze periode vaak een minimale impulsbeheersing, wat bijdraagt aan roekeloos en ondoordacht gedrag. Dit leidt vaak tot eerder benoemde externaliserende gedragsproblematiek (Dahl, 2004). Naast het bewust opzoeken van grenzen speelt er dus ook een neurobiologische factor mee in het tot stand komen van externaliserend probleemgedrag en delinquent gedrag bij adolescenten (Steinberg, 2009).

Steinberg en Scott (2003) benoemen als essentieel kenmerk van de adolescentie dat adolescenten minder in staat zijn om (gedwongen) invloeden te weerstaan. Vanuit onderzoek komt naar voren dat vrienden tijdens deze ontwikkelingsperiode de grootste invloed hebben op jongeren (Bahr, Kiger, & Laundra, 2002). Daarbij stelt Bandura (1991) dat jongeren leren door te observeren en te imiteren van rolmodellen. Rolmodellen zijn personen en persoonlijkheden in de wereld van de jongere die fungeren als voorbeeldfunctie. Rolmodellen bieden informatie over prestatienormen, rolverwachtingen en expertise op het gebied van vaardigheden aanleren (Sampson, Morenoff, & Gannon-Rowley, 2002). Aanvullend hierop is

dat één van de meest consistente bevindingen vanuit criminologisch onderzoek de relatie tussen het omgaan met delinquente leeftijdsgenoten en het ontwikkelen van delinquent gedrag is (Tremblay, 2000). Een verklarende theorie voor de relatie tussen het omgaan met delinquente leeftijdsgenoten en het ontwikkelen van delinquent gedrag is de differentiële associatietheorie van Sutherland (1947). In deze theorie wordt gesteld dat delinquent gedrag aangeleerd wordt door sociale interacties in intieme, hechte of persoonlijke groepen (Sutherland & Cressey, 1974). Sutherland (1947) wordt door Wood & Alleyne (2010) bevestigd in zijn theorie, zij geven eveneens aan dat jongeren in de gelegenheid gesteld worden om crimineel gedrag aan te leren als zij omgaan met delinquente leeftijdsgenoten. Indien er al externaliserend probleemgedrag te zien is bij een jongere, zal de ontwikkeling hiervan worden bevorderd wanneer zij regelmatig in contact zijn met delinquente leeftijdsgenoten (Wood & Alleyne, 2010). Dit ontstaat door positieve reacties van leeftijdsgenoten op het vertonen van delinquent gedrag, waardoor positieve associaties ontstaan bij dit gedrag. Jongeren zullen hierdoor sneller geneigd zijn dit gedrag te laten zien (Sutherland & Cressey, 1974).

Naast de centrale rol van leeftijdsgenoten in de adolescentie moet benoemd worden dat ouders ook een rol spelen in de regulatie van het wel of niet vertonen van delinquent gedrag (Deković, 1999; Kohen, Leventhal, Dahinten, & McIntosh, 2008). Deze effecten zijn echter klein, omdat vrienden en factoren buiten het gezin grotere voorspellers zijn voor probleemgedrag (Deković, 1999).

Betrokken disciplines bij de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen

Vanwege het overlastgevende en delinquente gedrag van de overlastgevende jeugdgroepen komen zij regelmatig in aanraking met verschillende disciplines. Van belang is dat de disciplines vroegtijdig ingrijpen om te voorkomen dat minderjarigen het criminele pad op gaan. Wanneer ze toch een delict plegen, helpt het om snel en consequent te straffen en zodoende jeugdcriminaliteit terug te dringen (Ministerie van Justitie, 2010). Waarschuwen blijkt averechts te werken voor ernstige overlastgevers (Van Gemert, 2007). En enkel straffen lijkt niet ideaal te zijn (Van Noije & Wittebrood, 2009). Daarnaast speelt, zoals eerder benoemd, een eenduidige bejegening vanuit de verschillende betrokken disciplines een essentiële rol in de effectiviteit van de aanpak van problematische jeugdgroepen (Van Burik et al., 2013).

In dit onderzoek zal gekeken worden naar de disciplines wijkagent, surveillance-agent, straatcoach en de generalist uit het wijkteam, welke allen betrokken zijn bij overlastgevende jeugdgroepen in de gemeente Amersfoort. Deze disciplines zijn er om het problematische

gedrag van de jongeren te corrigeren en bij te sturen (Tops & Van Der Torre, 2014).

De wijkagent is verantwoordelijk voor het continue verbeteren en vergroten van de veiligheid van de wijk. Zij kennen de jeugd en problemen in de wijk en bespreken deze met de externe partners. Binnen de gemeente Amersfoort is er een wekelijks jeugdinterventieteam (JIT) overleg met een medewerker van de politie, een maatschappelijk werker of een jongerenwerker. In dit overleg worden casussen van jongeren besproken en vervolgafspraken gemaakt onder leiding van de wijkagent (Politie, 2015).

De surveillance-agent staat dicht bij de burger, doordat zij op straat werkzaam zijn. Een surveillance-agent treedt op tegen kleine overtredingen en incidenten en is daardoor veelvuldig in contact met overlastgevende jeugdgroepen. Van belang om te benoemen is de discretionaire bevoegdheid van zowel de wijkagent als de surveillance-agent. In de Politiewet (2012) staat hierover de volgende omschrijving: *“Dit houdt in dat er door de politieorganisatie met sensitiviteit voor de situatie en context wordt opgetreden met een reflectie op de in te zetten (gewelds)middelen en bevoegdheden, dit houdt in dat het handelen niet alleen maar bepaald mag en hoeft te worden door gestandaardiseerde procedures. Een taak van hen is balans zoeken tussen sociale aanpak en repressief optreden”* (Politiewet, 2012).

De straatcoach is een toezichthouder met kennis van de straatcultuur. Straatcoaches hebben een signalerende functie en spreken jongeren actief aan op negatief gedrag binnen de openbare ruimte. Daarnaast treden zij normstellend en handhavend op richting jongeren. Zij werken nauw samen met de politie en het jongerenwerk (Evaluatie Straatcoachproject, 2012).

Tenslotte wordt er gekeken naar de generalist, een professional die werkzaam is vanuit een wijkteam. Een generalist is kundig op uiteenlopende gebieden zoals schuldhulpverlening, opvoedproblematiek en participatie in de samenleving. Zij worden veelal door de wijkagent ingeschakeld indien er hulpverlening nodig is voor een jongere. Belangrijke uitgangspunten vanuit hun manier van werken en die betrekking hebben op overlastgevende jeugdgroepen zijn: het versterken van eigen kracht, de generalistische professional als coach, vroeg interventie en preventie voorop, zo min mogelijk doorverwijzen, het betrekken en benutten van sociale basisvoorzieningen (Scholte, Sprinkhuizen, & Zuithof, 2012).

Drie vormen van bejegenen

Naast een aanpak waarbij het essentieel is dat er binnen de verschillende disciplines goed samengewerkt wordt en er een zo eenduidig mogelijke aanpak gevormd wordt, speelt de bejegening een belangrijke factor. De bejegening blijkt een op zichzelf staande bijdrage te leveren aan het resultaat van de geboden hulp/contact name (Martin, Garske, & Davis, 2000;

Van Yperen, 2004). Er is door de onderzoekers een driedeling gemaakt van verschillende vormen van bejegening. Deze worden onderbouwd vanuit literatuur en worden hieronder toegelicht.

- **Repressief bejegenen:** gericht op het bestraffen van overlastgevend gedrag van de jongeren. Repressief wordt in hoofdlijnen omschreven als ordehandhaving en controle (Stol & Vink, 2007). Voorbeelden hiervan zijn sancties door middel van een boete of een taakstraf bij Bureau HALT.
- **Hulpverlenend bejegenen:** de aanpak waarbij door de desbetreffende discipline externe hulpverlening ingeschakeld wordt. Dit met als doel om risicofactoren te bestrijden naar aanleiding van het overlastgevend en/of delinquente gedrag van de jongeren en/of zorgen over de jongeren (Van Noije & Wittebrood, 2009).
- **Faciliterende bejegening:** focust zich op empowerment. Jongeren worden gestimuleerd hun eigen bestaande krachten en steunende bronnen te benutten. Hierbij wordt van de jongeren een participerende houding gevraagd (Steenssens, Demeyer, & Regenmortel, 2009). De rol die de verschillende disciplines hierin kunnen hebben is het aangaan van motivatiegesprekken waarin zij de jongeren attenderen op mogelijke gevolgen van hun gedrag. Daarnaast bieden zij alternatieven voor hun gedrag. De desbetreffende discipline legt niets op aan de jongeren maar motiveert hen enkel om zelf te handelen (Miller & Rollnick, 2004).

Methode

Onderzoeksdesign

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden zijn er halfopen interviews afgenomen bij 12 informanten. De interviews zijn afgenomen aan de hand van drie vooraf opgestelde situatieschetsen, om op deze wijze reacties van de informanten uit te lokken en tevens structuur te geven aan de interviews. Er is gekeken naar drie vormen van bejegenen: repressief, hulpverlenend en faciliterend.

Selectie van de informanten

Het onderzoek is begonnen met het voeren van drie informatieve gesprekken met verschillende coördinerende disciplines binnen de gemeente Amersfoort. Door middel van deze informatieve gesprekken is helder geworden welke disciplines betrokken zijn bij overlastgevende jeugdgroepen in Amersfoort en zijn de

informanten vastgesteld: wijkagenten, straatcoaches, surveillance-agenten en wijkteams. Via de coördinerende disciplines zijn er contactgegevens verkregen van vier wijkagenten, drie straatcoaches, drie surveillance-agenten en twee generalisten van een wijkteam binnen de gemeente Amersfoort. De informanten zijn vervolgens telefonisch of per e-mail benaderd.

Proces van de dataverzameling

De interviews vonden plaats op het politiebureau, gemeentehuis en in een wijkcentrum in Amersfoort. De duur van de interviews was niet vastgesteld en varieerde van 25 minuten tot 80 minuten. Bij aanvang van de interviews is er aan de informanten toestemming gevraagd om het gesprek op te nemen, hierbij werd aangegeven dat de gegevens anoniem verwerkt zouden worden. Tijdens de introductie is de structuur van het interview toegelicht en is benoemd naar welke doelgroep en vormen van bejegening gekeken zou worden.

De structuur van het interview bestond uit het voorleggen van drie situatieschetsen. Deze zijn tot stand gekomen met informatie uit de gesprekken met de coördinerende disciplines en literatuuronderzoek. De situatieschetsen zijn gebaseerd op veel voorkomend (probleem)gedrag van overlastgevende jeugdgroepen.

Situatieschets 1 Softdrugs:

Een jongere uit een overlastgevende jeugdgroep tussen de 12-15 jaar die softdrugs gebruikt in de openbare ruimte, bijvoorbeeld marihuana, wiet, hasj en slaapmiddelen.

Situatieschets 2 Vernieling:

Een jongere uit een overlastgevende jeugdgroep tussen de 12-15 jaar die opzettelijk dingen stuk maakt, bijvoorbeeld een bushokje, prullenbak, pinautomaat et cetera.

Situatieschets 3 Agressie:

Een jongere uit een overlastgevende jeugdgroep tussen de 12-15 jaar die vanuit eigen initiatief bewust agressief gedrag vertoont, bijvoorbeeld bedreigen/vechten.

Naar aanleiding van de situatieschetsen stonden er twee vragen centraal: hoe handelt u in deze situatie en waarom handelt u op deze manier? Hiermee werd gevraagd naar de vorm van bejegening die ingezet werd en de motieven van de aard van de ingezette bejegening. Er werd de ruimte gegeven aan de informanten om hun eigen antwoord te geven zonder te veel sturing.

Data-analyse

Om de data te analyseren is gebruik gemaakt van de kwalitatieve analyse van Boeije (2005). De interviews zijn allereerst getranscribeerd. Vervolgens zijn relevante en veelvoorkomende uitspraken geselecteerd. Onder relevante uitspraken vallen de uitspraken

die betrekking hadden op de onderzoeksvragen. Deze geselecteerde uitspraken werden gecodeerd. Vanuit de verschillende gecodeerde uitspraken is gezocht naar overkoepelende labels. Zo is gekomen tot zes labels: bestraffen, inzicht geven eigen gedrag, grenzen aangeven, hulpverlening bieden, jongeren uit anonimiteit halen en systeem betrekken. Dit is te zien in Figuur 1. In Bijlage 2 zijn de overzichten terug te vinden met daarin de scores per informant na het coderen van de interviews. Tot slot zijn de zes labels onderverdeeld onder de drie vormen van bejegening; repressief, hulpverlenend en faciliterend. Figuur 2 laat de vormen van bejegening zien met de daaronder passende labels. Deze data zijn van toepassing op de eerste onderzoeksvraag. Voor de tweede onderzoeksvraag, waarin naar de motieven van de disciplines gekeken wordt, is gekeken naar de meest voorkomende en opvallende uitspraken. Deze resultaten worden beschrijvend weergegeven.

Betrouwbaarheid

In de interviews werd gevraagd naar de handelingsmotieven van de informanten waardoor het mogelijk is dat zij sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven. Dit kan van invloed zijn op de betrouwbaarheid van de resultaten. Om de kans hierop te verkleinen zijn alle interviews in persoon afgenomen. Daarnaast is de betrouwbaarheid vergroot door bij elk interview de antwoorden van de informanten hardop samenvattend te herhalen.

Door de aangebrachte structurering middels de drie situatieschetsen en twee centrale vragen is er sturing gegeven aan de antwoorden van de informanten, waardoor de resultaten vergelijkbaar zijn met elkaar.

Binnen de disciplines was er sprake van kleine onderlinge verschillen in de hoeveelheid gecategoriseerde uitspraken. Kijkend naar de context waarin de uitspraken gedaan werden, waren deze verschillen zo minimaal dat deze wegvielen en de totale score van de discipline voldoende representatief was.

Resultaten

Zoals eerder benoemd zijn er interviews afgenomen bij vier verschillende disciplines aan de hand van drie situatieschetsen. Ter verheldering zal er aan de hand van voorbeelden geïllustreerd worden hoe er vanuit de interviews labels zijn ontstaan.

In Figuur 1 zijn de zes labels te zien, met daaronder de gecodeerde uitspraken van informanten. Onder Label B. Inzicht geven eigen gedrag valt verwachtingen gewenst gedrag bespreken, dit is een samenvoeging van de verkregen uitspraken *“we willen de jongeren inzicht geven in hun eigen gedrag”* en *“uitleg geven van wat wel gewenst is”*. Op de vraag hoe surveillance-agenten handelen bij het zien van een jongere met softdrugs, was een antwoord dat hij dit direct afpakt. Dit antwoord werd gecodeerd als

‘Aanhouden/consequenties stellen op gedrag/arrestaties’ en werd gelabeld onder label

A. Bestrafen.

<p>A. Bestrafen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanhouden/consequenties stellen op gedrag/arrestaties • Politie betrekken 	<p>B. Inzicht geven eigen gedrag</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verwachtingen gewenst gedrag bespreken • Gesprek aangaan 	<p>C. Grenzen aangeven</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waarschuwend toespreken • Grenzen aangeven
<p>D. Hulpverlening bieden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hulpverlenen • Zorgmelding maken 	<p>E. Jongeren uit de anonimiteit halen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Signaleren en vastleggen • Wijkagent betrekken 	<p>F. Systeem betrekken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Systeem betrekken

Figuur 1. Labels met gecodeerde uitspraken.

Vervolgens zijn deze labels onderverdeeld onder de drie vormen van bejegening. Dit overzicht is te vinden in Figuur 2.

<p>Repressief bejegenen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestrafen 	<p>Hulpverlenend bejegenen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hulpverlening bieden • Jongeren uit de anonimiteit halen 	<p>Faciliterend bejegenen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inzicht geven eigen gedrag • Grenzen aangeven • Faciliteren
--	---	--

Figuur 2. Vormen van bejegening met labels

In Tabel 1 wordt cijfermatig en procentueel weergegeven hoe de disciplines gescoord hebben op de drie verschillende vormen van bejegening. De scores zijn tot stand gekomen door te tellen hoe vaak een label in het interview voorkwam. Vervolgens zijn de scores van de disciplines opgeteld, de totalen genomen en de percentages berekend.

Tabel 1 *Cijfermatig en procentuele gegevens per discipline op de hoofddimensies van bejegening*

	Repressief bejegenen		Hulpverlenend bejegenen		Faciliterend bejegenen		Totalen	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Wijkagent	17	16,7%	29	28,4%	56	54,9%	102	100%
Straatcoach	9	13,2%	21	30,9%	38	55,9%	68	100%
Surveillance -agent	20	30,8%	18	27,7%	27	41,5%	65	100%
Generalist	1	2,1%	0	0%	46	97,9%	47	100%

De resultaten worden zowel kwantitatief als beschrijvend weergegeven. Door middel van de kwantitatieve gegevens in Tabel 1 wordt inzichtelijk welke vorm van bejegening een discipline het meeste inzet. Met behulp van deze kwantitatieve gegevens zal bij iedere discipline, per bejegening, beschrijvend toegelicht worden welke bevindingen gevonden zijn. Deze bevindingen worden onderbouwd met citaten. Vanwege het tweeledige karakter van dit onderzoek zullen de resultaten per discipline verdeeld worden. Het eerste deel bestaat uit de bejegening, deze resultaten geven antwoord op de eerste onderzoeksvraag: *“Hoe ziet de bejegening er uit van jongeren tussen de 12 en 15 jaar uit een overlastgevende jeugdgroep die probleemgedrag vertonen in de gemeente Amersfoort en in hoeverre is die discipline-afhankelijk of discipline-overstijgend?”*. De motieven, welke in het tweede deel van de resultaten per discipline komt, geven de resultaten van de tweede onderzoeksvraag weer: *“Welke motieven geven de betrokken disciplines voor beslissingen over de aard van de bejegening?”*.

Wijkagent

1. Bejegening

1.1 Repressief bejegenen

Zoals af te lezen is uit Tabel 1 scoren de wijkagenten met 16,7% het laagst op repressief bejegenen. Alle geïnterviewde wijkagenten geven aan dat er consequenties volgen op strafbaar gedrag, ongeacht de persoon of situatie, zoals te lezen is in de volgende uitspraak:

“Heb je een probleem en gaat het even niet, heb het er dan vooral met me over, allemaal prima, maar op het moment dat je wat doet wordt je gestraft” (Politie Amersfoort).

Hierbij geven de wijkagenten aan dat gebruik gemaakt wordt van de discretionaire bevoegdheid, waardoor de consequenties die volgen op strafbaar gedrag af kunnen wijken van de standaardprocedure. Het volgende citaat schetst een situatie waarin een wijkagent zijn discretionaire bevoegdheid inzet om een meer passende consequentie te geven:

“Ik wil dat ze schade vergoeden, hen aanhouden dat kan. Maar door ze in de portemonnee te raken of de ouders, raak ik hen meer en denk ik meer te bereiken met de straf. Arrestaties kan je in dat geval dan wel als dwang gebruiken” (Politie Amersfoort).

Daarnaast geven zij aan hun discretionaire bevoegdheid ook in te zetten om in sommige situaties gedrag door de vingers te zien, in dit geval wordt er gesproken over gedrag dat gedoogd is. Zo gaf een wijkagent aan:

“Als het gaat over crimineel gedrag, een dronken jongeren die een aangebroken flesje mee heeft, kan ik repressief optreden door een bekeuring te geven maar dat is per situatie afhankelijk. Ik heb niet standaard in mijn hoofd; 15, te jong, dus het mag niet dus ik ga een bekeuring schrijven” (Politie Amersfoort).

Over de regels en mogelijke consequenties die volgen op strafbaar gedrag zijn zij duidelijk en open in hun communicatie naar de jongeren toe.

1.2 Hulpverlenend bejegenen

Wijkagenten scoren 28,4% op hulpverlenend bejegenen. De wijkagenten geven aan korte lijntjes te hebben met het jeugdinterventieteam en het wijkteam. Zij geven aan dit belangrijk te vinden en hier vaak en snel gebruik van te maken.

“Heel snel schakelen wij andere disciplines in, die korte lijntjes zijn van belang. Daarbij vind ik het belangrijk om samen met de andere disciplines een vuist te maken, zo ga ik vaak samen met een jeugdwerker de straat op zodat we meer kennis hebben en de jongeren ook zien dat wij elkaars partners zijn” (Politie Amersfoort).

1.3 Faciliterend bejegenen

De wijkagenten scoren met 54,9% het hoogste op faciliterend bejegenen waarin met name hoge scores te zien zijn, zie Bijlage 2, op de gecodeerde uitspraak: het gesprek aangaan. Deze gesprekken worden gevoerd om inzicht te krijgen in het gedrag van de jongeren. Een wijkagent zegt het volgende daarover:

“Elke situatie is verschillend. De ene heeft dit meegemaakt, de ander dit. Hoe meer je

begrijpt van de situatie, hoe meer begrip je ervoor hebt en dan kan je beter op ze reageren. Maar het zal nooit een excuus kunnen zijn om dingen goed te keuren die niet mogen” (Politie Amersfoort).

Ook voeren ze gesprekken om de jongere inzicht te geven in zijn of haar gedrag:

“Veel blowen kan zorgen dat je gemakkelijker en waziger wordt, dus daar praat ik wel met ze over, voornamelijk hoe het is voor hun zelf en wat de mogelijke gevolgen zouden kunnen zijn” (Politie Amersfoort).

De gesprekken aangaan met jongeren uit overlastgevende jeugdgroepen wordt door de wijkagenten gezien als een proces, waarin constant gezocht wordt naar de juiste manier van aanpak. Een wijkagent gaf hierbij de volgende omschrijving:

“Af en toe ben je net een koorddanser of acteur omdat je constant een balans aan het zoeken bent in je manier van contact maken met de jongeren” (Politie Amersfoort).

Daarnaast benoemen alle wijkagenten het belang om ouder(s)/verzorger(s) te benaderen en daarmee te betrekken bij het gedrag van de jongeren. Zo was er een wijkagent die preventief contact heeft gezocht met alle ouder(s)/verzorger(s) van de jongeren uit de overlastgevende jeugdgroep uit haar wijk. Het contact met de ouder(s)/verzorger(s) is er om ouders in te lichten over het desbetreffende gedrag van de jongere en om te peilen of zij hiervan op de hoogte zijn:

“12-15 jaar vind ik jong, en daarin zou ik contact gaan zoeken met ouders en gaan kijken achter de voordeur en bespreken of ouders op de hoogte zijn dat hun kind softdrugs gebruikt” (Politie Amersfoort).

Tot slot is dit contact er om meer controle te hebben op het gedrag van de jongeren, gezien de invloed van ouder(s)/verzorger(s) op het gedrag van hun kinderen.

“In gesprek blijven met die gasten en op het moment dat ze het verknallen gelijk naar ouders toe, zo stopt het gelijk” (Politie Amersfoort).

2. Motieven

Het motief voor het handelen van de wijkagent is dat ze het gesprek aangaan om meer te weten te komen over de jongeren, om zo op een passende wijze te kunnen handelen in contact met hen. Daarnaast vergroten ze het contact middels gesprekken zodat ze meer controle en zicht hebben op de jongeren.

“Wij als wijkagenten boeit het wel dat er een verhaal achter zo ’n gastje zit. Je kijkt niet alleen naar het moment, je kijkt heel anders, je hebt andere belangen” (Politie Amersfoort).

Het belang bij de wijkagent ligt met name in het welzijn van de jongeren. Maar ook moet

benoemd worden dat zij daarmee het belang van de veiligheid van de wijk voor ogen hebben. Zij sturen surveillance-agenten aan door te benoemen wat een passende aanpak is voor een jongere op bepaalde momenten. Dit kan twee kanten op, namelijk bewust wel straffen, of bewust dingen door de vingers zien.

Naast het contact met jongeren aangaan, geven de wijkagenten als motief voor hun handelen de zoektocht naar de balans tussen repressief handelen en een passende manier van straffen zoeken door mogelijk het inzetten van hun discretionaire bevoegdheid.

Tenslotte is een belangrijk motief voor het handelen van de wijkagenten dat strafbaar gedrag bestraft moet worden. Zij stellen consequenties wanneer een jongeren strafbaar gedrag laat zien. Zij voelen zich genoodzaakt om repressief te handelen met als achterliggende gedachte dat ze hiermee jongeren helpen. Een citaat van een wijkagent:

“Als ik zeg tegen die gasten; als ik je iets zie doen dan zal ik je aanhouden, en ik doe dit niet, dan lopen ze de volgende keer over mij heen. Dat is ook logisch” (Politie Amersfoort).

Straatcoach

1. Bejegening

1.1 Repressief bejegenen

Straatcoaches scoren met 13,2% het laagst op repressief bejegenen. Zij hebben de mogelijkheid om boetes uit te delen bij het zien van openbaar alcoholgebruik en wanneer jongeren een verboden gebied betreden, maar wanneer er naar aanleiding van andere strafbare feiten sancties moeten volgen schakelen zij de politie in. Bij strafbare feiten geven de straatcoaches aan altijd te straffen, ofwel zelf ofwel door de surveillance agent er bij te betrekken. Hierover wordt gezegd door een straatcoach:

“Bij het begaan van een overtreding is het bestraffen, fout is fout” (Gemeente Amersfoort).

En daarnaast:

“Op het moment dat iemand bijvoorbeeld iets vernielt, zal de politie er bij moeten komen” (Gemeente Amersfoort).

Een straatcoach zegt zelfs een zero-tolerance aanpak te hanteren, waarvan hij aangeeft dit te zien als de meest effectieve aanpak:

“Effecten en veranderingen zijn begonnen met zero-tolerance beleid. Op het moment dat je bijvoorbeeld alcohol in je hand hebt krijg je bekeuring, dat werkt, als je thuis komt bij papa en mama zien zij boete hoe kan dat? Dat heeft heel veel geholpen” (Gemeente Amersfoort).

In tegenstelling tot het altijd straffen wordt er door de straatcoaches ook gesproken over het opbouwen van een vertrouwensband, waarbij straffen tegen hen kan werken. Zo wordt gezegd:

“Met straffen kom je er niet altijd hoor, dat kan alleen maar tegen je gaan werken denk ik. Een goed gesprek en een goede waarschuwing zet hem ook wel op zijn plek, vaak willen ze niet voor lul gezet worden in de groep zelf” (Gemeente Amersfoort).

1.2 Hulpverlenend bejegenen

Straatcoaches scoren 30,9% bejegenen. Met 30,9% scoren zij vergeleken met de andere disciplines het hoogst op hulpverlenend bejegenen. Zij geven hierbij aan met name veel waarde te hechten aan het signaleren en vastleggen van de gegevens van (nieuwe) jongeren in overlastgevende jeugdgroepen en het rapporteren van opvallend (problematisch) gedrag.

“Een straatcoach identificeert de jongere, als je denkt; er klopt iets niet, dan ga je in gesprek met zo’n gast en geef je dit door aan de wijkagent of als je iets strafbaars ziet, wij zijn soort extra ogen voor de politie” (Gemeente Amersfoort).

Dit is een reden voor hen om in gesprek te gaan met de jongeren:

“Uitdokteren wat ze aan het doen zijn, in gesprek gaan met ze, zoveel mogelijk informatie krijgen” (Gemeente Amersfoort).

Door het vastleggen van gegevens halen ze jongeren uit de anonimiteit.

“Hiermee worden de jongeren uit de anonimiteit gehaald” zegt een straatcoach. Ook wordt gezegd:

“De naam schrijf ik sowieso op, uit de anonimiteit halen, met wie ik gesproken heb. Naam is alles in Nederland” (Gemeente Amersfoort).

Zij schakelen hulp in door gegevens door te spelen aan de wijkagent en deze te rapporteren in de dagrapportage die bij de wijkagent terecht komt. Opvallend vaak komt naar voren dat straatcoaches de wijkagent betrekken:

“Ik zou samen met de wijkagent iets oppakken, ik denk niet dat je dit alleen moet doen. Je moet het zo breed mogelijk trekken en de politie weet nog meer achtergrond van de jongens misschien en dan kan je het veel breder oppakken weet je wel” (Gemeente Amersfoort).

1.3 Faciliterend bejegenen

De straatcoaches scoren met 55,9 % het hoogst op faciliterend bejegenen. De invulling die zij hier met name aan geven is het in gesprek gaan met de jongeren om, zoals eerder benoemd, inzicht te krijgen in het gedrag van de jongeren. Dit wordt door het volgende citaat

geïllustreerd:

“Wat ik belangrijk vind is in gesprek gaan met die gasten. Wij openen het gesprek, je moet altijd het ijs breken, vertrouwen winnen van ze. Middels een gesprek zou ik er achter kunnen komen of een jongere problemen heeft en waarom hij bepaald gedrag laat zien” (Gemeente Amersfoort).

De manier van communiceren om contact te kunnen leggen met de jongeren zien zij als een uitdaging. Een straatcoach zegt daarover het volgende:

“Dat is ook de kunst hé, in gesprek kunnen gaan met ze en ook het klinkt heel raar misschien, het niveau bepalen waar zij in zitten en dat niveau moet je mee gaan. Niet helemaal er in mee en niet helemaal boven zitten, zakken en er wel boven blijven, maar dat je bij hem in de buurt bent. Dat is wel altijd een uitdaging hoor.

Des te rustiger jij blijft des te rustiger hij wordt, toon begrip voor situatie. Ik begin je te begrijpen, dan kom je op een lijn en ga je op een ander level met elkaar praten. Dan kan je een normaal gesprek voeren met elkaar” (Gemeente Amersfoort).

2. Motieven

Zoals onder andere uit bovenstaande citaat naar voren komt vinden de straatcoaches het belangrijk om het gesprek aan te gaan met de jongeren. Het motief waaruit zij handelen is het inzicht te krijgen in de jongeren en in zijn/haar eventuele (achterliggende) problemen. Met als doel om met deze gegevens direct te kunnen handelen. Zij maken daarbij de afweging om zelf het gesprek aan te gaan en de jongeren daarbij inzicht te geven in hun gedrag. Zoals hier te zien is:

“Wat ik belangrijk vind is hen wijzen op hun gedrag, wees je bewust van wat je doet” (Gemeente Amersfoort).

Of om deze gegevens door te spelen aan de wijkagent, zodat problematiek eventueel (vroegtijdig) opgepakt kan worden.

Surveillance-agent

1. Bejegening

1.1 Repressief bejegenen

De surveillance-agenten scoren 30,8 % op repressief bejegenen. Dit is niet de hoogste score binnen hun eigen discipline, maar wel wanneer deze score vergeleken wordt met de andere disciplines. Het is duidelijk dat voor de surveillance-agenten strafbaar gedrag leidt tot bestraffing. De surveillance-agent komt met name in contact met jongeren naar aanleiding van een melding waardoor de kans groot is dat de jongere overlastgevend en/of strafbaar gedrag heeft laten zien.

1.2 Hulpverlenend bejegenen

De surveillance-agenten scoren 27,7% op hulpverlenend bejegenen. Ze onderhouden korte lijnen met de wijkagent door middel van bijvoorbeeld e-mailcontact om zo opvallende voorvallen met jongeren uit de overlastgevende groepen terug te koppelen aan de wijkagent. Daarnaast bevinden ze zich veel op straat, wat maakt dat zij veel kunnen signaleren en opvallend gedrag kunnen vastleggen met als doel deze jongeren uit de anonimiteit te halen. Een surveillance-agent zegt hierover het volgende:

“Belangrijk bij ons is alles vastleggen, in het systeem zetten. Wie weet kan iemand er ooit wat mee. Dat is hier denk ik ook het belangrijkste. Leg maar vast, op het moment dat hij vaker naar voren komt zien we een patroontje” (Politie Amersfoort).

1.3 Faciliterend bejegenen

Met 41,5 % scoort de surveillance agent het hoogst op faciliterend bejegenen. Deze hoge score komt met name voort uit een combinatie van hogere scores op gesprekken aangaan en het systeem betrekken. Een surveillance-agent zegt hierover het volgende:

“Mijn zorgen zijn de ouders, die zijn op die leeftijd nog het belangrijkste en kunnen eventueel nog invloed uitoefenen. Daarom betrek ik hen er altijd bij” (Politie Amersfoort).

In gesprek gaan doen zij met name om de jongeren verantwoording af te laten leggen voor een situatie waar zij op aangesproken worden:

“Ik probeer wel te vragen hoe iemand er aan komt. Heb het zelden meegemaakt dat het direct wordt gezegd” (Politie Amersfoort).

Surveillance-agenten wegen mee in hun beslissing en benadering dat jongeren zich begeven in een overlastgevende groep. Het zich begeven in een overlastgevende groep bepaalt veel:

“Dan ben je bekend en gecategoriseerd, dan heb je al dingen op je kerfstok, je komt niet zomaar in zo een groep terecht. Dat wordt wel anders aangepakt, misschien wat scherper ingezet dan jongere die niet bekend is bij ons. Scherper is dat je het ook strafrechtelijk gaat bekijken” (Politie Amersfoort).

En ook:

“Zo’n jongere in een groep, maakt dat je als politie daar strenger naar moet kijken” (Politie Amersfoort).

2. Motieven

Surveillance-agenten handelen met name vanuit het motief dat strafbaar gedrag bestraft moet worden. De surveillance-agenten willen het gedrag van de jongeren stoppen, dit is voor hen een logische en passende manier. Zij moeten met name direct handelen omdat ze als surveillance-agenten in situaties terecht komen waarbij jongeren anderen overlast bezorgen of delinquent gedrag laten zien.

Het is voor de surveillance-agenten dan ook van invloed of een jongere zich al bevindt in een overlastgevende groep of niet:

“Bekend bij ons of niet dat is de vraag, is hij bekend dan zal ik hem hard gezegd naaien waar je hem naaien kan. Dan ga je de strafkant op” (Politie Amersfoort).

Daarnaast hechten zij waarde aan hoe iemand op hen overkomt:

“Als het 15 is, beetje afhankelijk van wat voor jongere is het eigenlijk, klein jongetje die een beetje achterstand heeft qua groeien en denken, maak ik me sneller zorgen” (Politie Amersfoort).

Generalist

1. Bejegening

1.1 Repressief bejegenen

Met 2,1% scoren de generalisten laag op repressief bejegenen. Zij geven aan dat dit niet hun taak is aangezien zij hulpverleners zijn:

“Wij zijn hulpverleners, de politie regelt de wet” (Gemeente Amersfoort).

En daarnaast:

“Handhaving en toezicht houden is voor de politie maar het is wel onze taak uit te stralen; hé jongens, dit kan nog, dit is grijs gebied en dit de bloody limit. Dit kan echt niet” (Gemeente Amersfoort).

Daarbij geven ze aan, indien zij getuigen zijn van strafbare zaken, dat zij hier wel wat mee moeten en vervolgens de wijkagent en/of politie inschakelen.

1.2 Hulpverlenend bejegenen

Er is geen score van de generalist op het hulpverlenend bejegenen. Dit komt doordat zij hulpverleners zijn. Hun uitgangspunt is, zoals omschreven in de literatuur, *“Het versterken van eigen kracht en de generalistische professional als coach. Vroeginterventie en preventie staan voorop. Zo min mogelijk doorverwijzen, maar betrekken en benutten van de sociale basisvoorzieningen”*. De bevindingen vanuit dit onderzoek bevestigen het minimaal doorverwijzen naar (andere) hulpverlening.

1.3 Faciliterend bejegenen

De generalisten scoren met 97,9% veruit het hoogst op faciliterend bejegenen. Op de gecodeerde uitspraak ‘gesprek aangaan’ hebben zij de hoogste score. Contact maken met de jongeren is volgens hen fijngevoelig maar van essentieel belang:

“De verbinding maakt groot deel van het succes, heb je verbinding dan heb je ingang” (Gemeente Amersfoort).

Naar voren komt dat zij daarin het accent leggen op de jongeren inzicht geven in eigen gedrag:

“Bewust worden, begrenzen en alternatieven aanbieden” (Gemeente Amersfoort).

En:

“Hoe wil je overkomen, wat denk je dat je zelf nodig hebt, wat brengt dit gedrag jou in de maatschappij”? (Gemeente Amersfoort).

“Deze jongens bereik je door te kijken naar wat hun eigen invloed en controle is” (Gemeente Amersfoort).

2. Motieven

De generalisten gaan gesprekken aan en handelen vanuit het motief de jongeren eigen inzichten te geven en hen te bekrachtigen. Dit geven zij vorm door jongeren kennis te geven van gedrag wat verwacht wordt van hen, van consequenties en gevolgen van hun gedrag en door middel van het spiegelen van gedrag.

Dit doen zij met door kennis te geven aan de jongeren waarmee ze hen bewust willen laten worden van hun gedrag met uiteindelijk doel om de jongeren te activeren om zelf te handelen. De generalisten hebben als motief voor hun handelen dat zij ter ondersteuning in samenwerking actief verandering teweeg brengen in het problematische gedrag van de jongeren.

Conclusie en Discussie

In dit onderzoek is aan de hand van 12 halfopen interviews met vier disciplines - wijkagenten, surveillance-agenten, straatcoaches en generalisten uit het wijkteam – onderzoek gedaan naar de bejegening. De bejegening van jongeren tussen de 12 en 15 jaar uit een overlastgevende jeugdgroep die probleemgedrag vertonen in de gemeente Amersfoort. Gekeken is naar drie vormen van bejegening: repressief, hulpverlenend en faciliterend. De vraag is in hoeverre deze bejegening discipline-afhankelijk of -overstijgend is.

Een eerste opvallende bevinding is dat overlap te zien is bij de vier verschillende

disciplines op de drie onderzochte vormen van bejegening. Dit betekent dat alle disciplines een repressieve, hulpverlenende en faciliterende bejegening toepassen. Hierdoor kan geconcludeerd worden dat de betrokken disciplines discipline-overstijgend werken. Een uitzondering hierop zijn de generalisten die niet scoren op hulpverlenend bejegenen. Zoals eerder benoemd is dit te verklaren doordat zij zelf hulpverleners zijn en hierbij streven naar zo min mogelijk doorverwijzen.

Misschien nog wel opvallender is dat er naast het discipline-overstijgend werken te zien is dat alle disciplines het hoogste scoren op dezelfde vorm van bejegenen, namelijk het faciliterend bejegenen. Dit zou impliceren dat de verschillende disciplines grotendeels dezelfde manier van bejegening toepassen. Dit klopt deels, te zien is namelijk dat bij allen het sterkst naar voren komt dat zij het gesprek aan gaan met de jongeren, wat kenmerkend is voor een faciliterende bejegening. Hierbij wordt door alle disciplines benoemd dat dit gesprek aangaan een constante zoektocht is naar de juiste manier van contact maken met de jongeren. Aanpassen aan het niveau van de jongeren en tegelijkertijd de rolverdeling duidelijk houden is de uitdaging.

Het discipline-overstijgend werken, met name vanuit een faciliterende bejegening, is zichtbaar binnen de gemeente Amersfoort. De discipline-overstijgende aanpak kan duiden op eenduidigheid naar jongeren, wat bijdraagt aan een efficiënte aanpak van de overlastgevende jeugdgroep. Daarnaast zorgt een faciliterende bejegening voor het motiveren van de jongeren om zelf te handelen.

Ten tweede is onderzocht welke motieven de betrokken disciplines geven over de aard van de bejegening. Doordat er verschillende motieven worden gegeven door de disciplines, is sprake van accentverschillen waardoor de invulling van de gesprekken met de jongeren er anders uit ziet. Waar de generalist het accent legt op motiverende en activerende gesprekken leggen de wijkagent en straatcoach de nadruk op inzicht krijgen in de jongeren. Zo achterhalen zij onder andere wie de jongere is en hoe het met de jongere gaat om inzicht te krijgen op eventuele zorgelijke informatie. De surveillance-agent gaat voornamelijk het gesprek aan om een verantwoording te ontlokken bij de jongeren. Hiermee wordt duidelijk dat de motieven voor het handelen discipline-afhankelijk zijn.

Een ander motief is dat strafbaar gedrag bestraft moet worden. Ondanks de verschillende scores op repressief bejegenen wordt door alle disciplines aangegeven dit als een noodzakelijke motief tot bejegening te zien om de simpele reden dat de jongeren moeten weten waar de grens ligt. Dit wordt naast essentiële boodschap gezien als een middel wat van invloed en belang is in de relatie, zo zouden jongeren bij enkel waarschuwen over hen heen

kunnen lopen. De keerzijde hiervoor kwam ook meerdere malen naar voren namelijk dat het lastig is om een balans te vinden tussen een goede band op bouwen en gezag uit te stralen.

Een verklaring voor de verschillende motieven is het referentiekader waaruit elke persoon handelt. Vanuit zijn eigen referentiekader, waardoor ook binnen de disciplines verschillen kunnen ontstaan. Zo werd er door meerdere informanten vanuit verschillende disciplines benoemd dat zij zelf ook jong geweest zijn, zelf kinderen hebben enzovoort. Dit werd niet als storend of botsend ervaren, maar meer gezien als de realiteit waar over gesproken moet worden wanneer er daardoor een botsing is met een collega.

Een beperking van dit onderzoek is dat de informanten vanuit hun eigen perceptie antwoorden gegeven hebben. Hierdoor kan er sprake zijn van discrepantie tussen het beeld wat de informant heeft van zijn of haar manier van bejegenen en de werkelijkheid. Indien dit het geval is zou dit van invloed zijn op de betrouwbaarheid van de resultaten. Een aanbeveling om dit in eventueel vervolgonderzoek te voorkomen is, naast de interviews ook participierend te observeren.

Vanwege het kleinschalige karakter van dit onderzoek is er geen mogelijkheid tot generalisatie naar andere gemeenten. Daarbij komt dat er enkel gekeken is naar de manier van aanpak bij overlastgevende jeugdgroepen binnen de gemeente Amersfoort. Gezien het belang van een eenduidige bejegening bij de doelgroep, zou grootschaliger onderzoek zowel binnen en buiten de gemeente Amersfoort mogelijk bij kunnen dragen aan een meer efficiënte aanpak van overlastgevende jeugdgroepen.

Literatuurlijst

- Baarda, D. B., de Goede, M. P. M., & Teunissen, J. (2009). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen: Stenfort Kroese.
- Bahr, S. J., Kiger, G., & K. H. Laundra (2002). A social development model of serious delinquency: examining gender differences. *The Journal of Primary Intervention*, 22, 389-407. doi:10.1023/A:1015279607215
- Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational behavior and human decision processes*, 50, 248-287. doi:10.1016/0749-5978(91)90022-L
- Beke, B. M. W. A., Wijk, A. van, & Ferwerda, H. B. (2006). Jeugdcriminaliteit in groepsverband ontrafeld: *Tussen rondhangen en bendevoering*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Beke, B. M. W. A., & van Wijk, A. P. (2001). Problematische jeugdgroepen. Typen, kenmerken en achtergronden. *Delikt en Delinkwent*, 31, 654-673.
- Beke, B. M. W. A., Bervoets, E., & Ferwerda, H. B. (2013). Jeugdgroepen van toen. Een casuonderzoek naar de leden van drie criminele jeugdgroepen uit het einde van de vorige eeuw. *Politiekunde*, 59, Amsterdam: Reed Business.
- Boeije, H. R. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: denken en doen*. Den Haag: Boom onderwijs.
- Custers, K. E., & Engels, R. C. (2003). Delinquentie van adolescenten: De rol van delinquentie vrienden en emotionele problemen. *Pedagogiek*, 23, 137-155.
- Dahl, R. E. (2004). Adolescent brain development: a period of vulnerabilities and opportunities. Keynote address. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1021, 1-22. doi:10.1196/annals.1308.001
- Deković, M. (1999). Risk and protective factors in the development of problem behavior during adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 28, 667-685. doi:10.1023/A:1021635516758
- Esbensen, F. A., Winfree, L. T., He, N., & Taylor, T. J. (2001). Youth gangs and definitional issues: When is a gang a gang, and why does it matter? *Crime and Delinquency*, 47, 105-130. doi: 10.1177/0011128701047001005
- Farrington, D. P. (2005). Childhood origins of antisocial behavior. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 12, 177-190. doi:10.1002/cpp.448
- Ferwerda, H. B. & van Ham, T. (2010). *Problematische jeugdgroepen in Nederland. Omvang, aard en politieproces beschreven*. Arnhem, Nederland: Bureau Beke.

- Gemeente Amersfoort. (2012), *Evaluatie straatcoachproject 2011-2012*, Amersfoort.
- Gemeente Amersfoort. (2014), *Raadsinformatiebrief*. Burgemeester en Wethouders, geraadpleegd op 12 mei 2015, van http://amersfoort.notudoc.nl/cgi-bin/showdoc.cgi/action=view/id=1085597/Voortgang_aanpak_jongerenoverlast.pdf
- Grusec, J. E. & Hastings, P. D. (Eds.). (2014). *Handbook of Socialization: Theory and research*. New York: Guilford Press.
- Kohen, D. E., Leventhal, T., Dahinten, V. S., & McIntosh, C. N. (2008). Neighborhood disadvantage: Pathways of effects for young children. *Child Development, 79*, 156-169. doi: 10.1111/j.1467-8624.2007.01117.x
- Landsheer, J. A., & van Dijkum, C. (2005). Male and female delinquency trajectories from pre through middle adolescence and their continuation in late adolescence. *Adolescence, 40*, 729.
- Luijpers, E. T. H. (2003). *Intentie tot exploratie, sociale binding en delinquent gedrag van Nederlandse jongeren*. Delft: Uitgeverij Eburon.
- Overbeek, G., Vollebergh, W., Meeus, W., Engels, R., & Luijpers, E. (2001). Course, co-occurrence, and longitudinal associations of emotional disturbance and delinquency from adolescence to young adulthood: A six-year three-wave study. *Journal of Youth and Adolescence, 30*, 401-426. doi:10.1023/A:1010441131941
- Martin, D. J., Garske, J. P., & Davis, M. K. (2000). Relation of the therapeutic alliance with outcome and other variables: a meta-analytic review. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 68*, 438. doi: 10.1037/0022-006X.68.3.438
- Ministerie van Justitie (2010). Beleidsdoorlichting – jeugdsancties. Geraadpleegd op 2 mei 2015 van <http://www.rijksbegroting.nl>
- Miller, W. R., & Rollnick, S. (2004). Talking oneself into change: Motivational interviewing, stages of change, and therapeutic process. *Journal of Cognitive Psychotherapy, 18*, 299-308.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: a developmental taxonomy. *Psychological review, 100*, 674. doi: 10.1037/0033-295X.100.4.674
- Najman, J. M., Hayatbakhsh, M. R., McGee, T. R., Bor, W., O'Callaghan, M. J., & Williams, G. M. (2009). The impact of puberty on aggression/delinquency: Adolescence to young adulthood. *The Australian and New Zealand Journal of Criminology, 42*, 369-386. doi: 10.1375/acri.42.3.369

- Prinzie, P. (2007). *Waarom doet mijn kind zo moeilijk?* druk 7: Moeilijk gedrag begrijpen, efficiënt straffen en belonen. Tiel: Lannoo Uitgeverij.
- Politiewet (2012), geraadpleegd op 7 februari 2015 van <http://wetten.overheid.nl/BWBR0031788/>
- Politie (2015), geraadpleegd op 5 maart van <https://www.politie.nl/themas/wijkagent.html#alinea-title-wat-doet-een-wijkagent-voor-de-buurt>
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2008). *Tussen flaneren en schofferen: een constructieve aanpak van het fenomeen hangjongeren*. Amsterdam: SWP.
- Sampson, R. J., Morenoff, J. D., & Gannon-Rowley, T. (2002). Assessing “neighborhood effect”: Social processes and new directions in research. *Annual Review of Sociology*, 28, 443-478. doi: 10.1146/28.110601.141114
- Scholte, M., Sprinkhuizen, A. & Zuithof, M. (2012). *De generalist. De sociale professional aan de basis*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Steenssens, K., Demeyer, B., & Van Regenmortel, T. (2009). *Conceptnota empowerment en activering in armoedesituaties*. HIVA–KU Leuven: Leuven.
- Steinberg, L., & Scott, E. S. (2003). Less guilty by reason of adolescence: developmental immaturity, diminished responsibility, and the juvenile death penalty. *American Psychologist*, 58, 1009. doi: 10.1037/0003-066X.58.12.1009
- Steinberg, L. (2009). Adolescent development and juvenile justice. *Annual Review of Clinical Psychology*, 5, 459-485. doi:10.1146/annurev.clinpsy.032408.153603
- Stol, W. & Vink, N., Interacties op straat tussen politie en jeugd. In: van Wijk A. Ph. en Bervoets, E.J.A. (2007), *Politie en Jeugd; Inleiding voor de praktijk*, Politieacademie, pp. 301-316.
- Sutherland, E. H. (1947). *Differential association*. Edwin Sutherland: On Analyzing Crime.
- Sutherland, E.H., & Cressey, D.R. (1974). *Criminology*. Philadelphia: Lippincott.
- Tremblay, R. E. (2000). The development of aggressive behaviour during childhood: What have we learned in the past century?. *International Journal of Behavioral Development*, 24, 129-141. doi: 10.1080/016502500383232
- Tops, P.W. & Van Der Torre, E. (2014). *Wijkenaanpak en ondermijnende criminaliteit*. Politie, Tilburg University.
- Van Burik, A. E., Hoogeveen, C., de Jong, B. J., Vogelvang, B., Addink, A., & Steege, M. (2013). *Evaluatie aanpak criminele jeugdgroepen*.

- Van Gemert, F. (2007). Botsen met de buurt. Overlast en wisselwerking tussen jeugdgroepen en de buitenwereld. *Tijdschrift voor Criminologie*, 44, 162-171.
- Van Noije, L., & Wittebrood, K. (2009). *Overlast en verloedering ontsleuteld: Veronderstelde en werkelijke effecten van het Actieplan Overlast en Verloedering*. Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Van Wijk, A., van Ham, T., & Ferwerda, H. (2010). Niet elke jeugdgroep is een jeugdbende. *Proces*.
- Van Yperen, T. A. (2004). Praktijkontwikkeling, onderzoek en beleid. *Kind en adolescent*, 25, 1-9.
- Wicks-Nelson, R., & Israel, A. C. (2003). *Behavior disorders of childhood*. US: Prentice Hall/Pearson Education.
- Wood, J., & Alleyne, E. (2010). Street gang theory and research: Where are we now and where do we go from here? *Agression and Violent Behavior*, 15, 100-111. doi: 10.1016/j.avb.2009.08.005
- Wright, J.P. & Cullen, F.T. (2001). Parental efficacy and delinquent behavior: Do control and support matter? *Criminology*, 39, 677-706.
- Zuurmond, A. & J. de Jong (2010). *De professionele professional. De andere kant van het debat over ruimte voor professionals*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Bijlage 1 Schematisch overzicht jeugdgroepen Amersfoort*Overzicht aantal geregistreerde jeugdgroepen in de Gemeente Amersfoort sinds 2009*

Jaar	Geïntariseerde shortlistgroepen			Totaal groepen	Aantal jongeren
	Hinderlijk	Overlastgevend	Crimineel		
2009	11	9	1	21	313
2010	6	5	1	12	241
2011	10	5	0	15	272
2012	3	4	0	7	77
2013	5	1	1	7	112
2014	0	2	1	3	74

Bijlage 2 Scorelijsten interviews

	<u>Wijkagenten</u>				Totaal
	1	2	3	4	
A Gesprek aangaan	9	11	3	7	30
B Hulpverlening	7	4	4	5	20
C Balans vinden	1	4	1	2	8
D Straffen	6	8	4	0	18
E Signaleren & Vastleggen	3	0	5	1	9
F Systeem betrekken	5	3	6	0	14
G Uitleg geven	2	0	1	0	3

Totaal Wijkagenten:

A= 9, 11, 3, 7

B= 7, 4, 4, 5

C= 1, 4, 1, 2

D= 6, 8, 4, 0

E= 3, 0, 5, 1

F= 5, 3, 6, 0

G= 2, 0, 1, 0

Generalisten

	1	2	Totaal
A Gesprek aangaan	7	8	15
B Inzicht geven van gedrag	9	3	12
C Faciliteren	2	2	4
D Grenzen aangeven	4	1	5
E Systeem betrekken	4	6	10
F Zorgwekkend	1	1	2

Totaal Generalisten:

A= 7,8

B= 9, 3

C = 2, 2

D= 4, 1

E= 2, 2

F= 1, 1

Surveillance agenten

	1	2	3	Totaal
A Systeem betrekken	7	3	2	12
B Zorgelijk	5	2	2	9
C Straffen	5	4	11	20
D Gesprek aangaan	5	3	2	10
E Zorgmelding maken	2	3	0	5
F Waarschuwend toespreken	2	1	2	5
G Signaleren/vastleggen	3	0	5	8
H Overige disciplines betrekken	0	2	3	5
I (Bewust) niet handelen	5	0	4	9
J Bekende bij ons/reactie/inschatten type	2	3	3	8
K Vaste procedure van handelen	4	2	2	8
L Soepel/creatief reageren	0	1	2	3

Totaal Surveillance agenten:

A= 7, 3, 2

G= 3, 0, 5

B= 5, 2, 2

H= 0, 2, 3

C= 5, 4, 11

I= 5, 0, 4

D= 5, 3, 2

J= 2, 3, 3

E= 2, 3, 0

K= 4, 2, 2

F= 2, 1, 2

L= 0, 1, 2

Straatcoaches

	1	2
Totaal		
A Gesprek aangaan	6	
B Gegevens noteren	5	
C Systeem betrekken	2	
D Inzicht geven van gedrag	2	
E Politie betrekken	2	
F Hulpverleners	2	
G Straffen	1	

Totaal Straatcoaches:

A= 6

B= 5

C= 2

D= 2

E= 2

F= 2

G= 1

Bijlage 3 Overzicht labels

Tabel 1

Aantallen en procenten per label

	Bestrafen		Inzicht geven eigen gedrag		Grenzen aangeven		Hulpverlening bieden		Jongeren uit de anonimiteit halen		Faciliteren		Totalen	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Wijkagent	17	16,7%	32	31,4%	10	9,8%	20	19,7%	9	8,8%	14	13,7%	102	100%
Straatcoach	9	12,9%	25	35,7%	5	7,1%	2	2,9%	21	30%	8	11,4%	70	100%
Surveillance-agent	20	30,8%	10	15,4%	5	7,7%	5	7,7%	13	20%	12	18,5%	65	100%
Generalist	1	2,1%	27	57,5%	5	10,6%	0	0%	0	0%	14	29,8%	47	100%

Bijlage 4 Interview leidraad

Inleiding

In dit interview zal er aan de hand van drie voorbeeldcasussen gevraagd worden naar uw manier van handelen; vanuit protocollen/beleid en de praktijk. Gekeken wordt naar uw motivatie achter uw manier van handelen. Er zal gericht gekeken worden naar de topics: straffen/zorgen/faciliteren. Hierbij zal gevraagd/uitgezocht worden wanneer u welke manier van handelen in zet en met welke motieven. Zodoende willen wij inzicht krijgen in uw motieven en daar bijhorende grenzen m.b.t. het vertonen van probleemgedrag en wanneer deze van dusdanig alarmerende aard is dat u genoodzaakt bent tot ingrijpen middels straffen en/of zorgen en/of faciliteren. En waar worden knelpunten/moeilijkheden ervaren? Bijvoorbeeld met het inschatten van een juiste manier van aanpak, werken met andere disciplines.

Daarnaast willen wij informatie krijgen over de mogelijke manier van straffen/zorgen en faciliteren en welke disciplines/partijen hierbij betrokken zijn. Vanuit welke protocollen er gewerkt wordt. In hoeverre de transitie een rol speelt/heeft gespeeld.

Geïnterviewde attenderen op:

Het interview zal opgenomen worden en wordt anoniem verwerkt.

Wij zullen middels drie korte voorbeelden situaties schetsen en a.d.h.v. van hen willen horen hoe zij in die gevallen handelen, wij willen achter jullie visie en manier van handelen komen. In principe zal er bij ieder voorbeeld dezelfde informatie gevraagd worden, hierdoor kan eventueel enigszins overlap ontstaan.

Doelgroep

Jongeren van 12 t/m 15 jaar die binnen overlastgevende jeugdgroepen die probleemgedrag vertonen in de gemeente Amersfoort.

Casus:

- Jongere uit overlast gevende jeugdgroepen tussen de 12-15 jaar die soft drugs gebruiken in de openbare ruimte. (marihuana, wiet en hasj en slaapmiddelen)
- Jongere uit overlast gevende jeugdgroepen tussen de 12-15 jaar die opzettelijk dingen stuk maken (vernieling). Bijvoorbeeld een prullenbak, bushokje ed.

- Jongere uit overlast gevende jeugdgroepen tussen de 12-15 jaar die vanuit eigen initiatief bewust agressief gedrag vertonen. Bijvoorbeeld bedreigen/vechten.

Vragen

Welke mogelijke manieren van handelen zijn er m.b.t. deze casus?

Welke disciplines worden hierbij betrokken?

Waar ligt de grens tussen wel of niet handelen: bestraffen/extra hulpverlening: welke gedragingen worden als alarmerend gezien en welke zijn passend bij deze leeftijd/groep en hebben geen vervolg actie nodig?

Wat wordt als aanvaardbaar gedrag gezien en wanneer is het van dusdanige aard dat het overlast gevend is?

Op welke manier help/zorg je voor deze jongere?

Waar loop je tegen aan/zitten knelpunten?

Hoelang duurt het voordat er actie ondernomen is?

Wanneer en hoe betrek je ouders/systeem er bij?

Wat heeft deze jongere volgens jou nodig?

Preventief werken?